

MILE ŠIKMAN

## Terorizam – Pravni okvir i sudska praksa Fakultet bezbjednosnih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, 2021, str. 257.

Dva veoma aktuelna svjetska fenomena – terorizam i organizovani kriminal, kao i sa njima često povezan fenomen korupcije, danas su u bh. javnosti često pominjani, ali još uvijek nedovoljno naučno spoznati. To se itekako odražava i na rezultate u borbi protiv njih kao izuzetno društveno ugrožavajućih pojava.

Kao jedan od dominantnih vidova ugrožavanja bezbednosti, terorizam predstavlja vid političkog nasilja koga karakteriše izazivanje straha kod stanovništva, slabljenje državne vlasti i izazivanje nepovjerenja u tu vlast, a sve sa ciljem promovisanja sopstvenih ideoloških stavova. Drugim riječima, terorizam predstavlja organizovano vršenje nasilja koje je usmjereno prema nedužnim civilima, radi ostvarivanja ciljeva i proklamovanja ideologije terorista. S druge strane, ne postoji široko prihvaćena definicija terorizma. Uz to, bez obzira na to što se svi slažu da je terorizam opasna društvena pojava, prisutna u različitim formama, kroz istoriju ljudskog društva, ni do danas nisu izgrađeni ili usklađeni jedinstveni stavovi o ovom pitanju. U tom kontekstu, prof. dr Dragan Simeunović ispravno konstatuje da „analiza definicija terorizma koje je dala svjetska nauka pokazuje koliko mogu biti oprečna shvatanja iste pojave ukoliko

je tako složena i promjenljiva kao što je terorizam.“<sup>1</sup> Može se uočiti da se definisanje terorizma svodi na nabranje elemenata koji ga karakterišu, sa posebnim akcentom na izazivanje straha i ideološko-političku motivisanost djelovanja, pa se tako terorizam može definisati kao ideološko motivisan akt nasilja, odnosno vid političkog nasilja kojim se kod stanovništva stvara osjećaj straha, nesigurnosti i nemoći.

Nedavno je u izdanju Fakulteta bezbjednosnih nauka Univerziteta u Banjoj Luci izašla iz štampe monografija „Terorizam – pravni okvir i sudska praksa“ autora dr Mile Šikmana, vanrednog profesora Pravnog fakulteta u Univerzitetu u Banjoj Luci. Recenzenti su akademik prof. dr Miodrag Simović, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, potpredsjednik Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i redovni član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i prof. dr Branislav Simović, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu.

Monografija je nastala kao rezultat autorovog višegodišnjeg naučnog bavljenja problemom terorizma i predstavlja nastavak rada na tom polju. Struktura

1 D. Simeunović, Terorizam – opšti deo, Pravni fakultet u Beogradu, 2009, str. 36.

monografije koncipirana je kroz dva dijela, koji su dalje podijeljeni u poglavljima. Sistematika monografije postavljena je jasno i logično, kroz navedene dijelove, pri čemu cjeline odgovaraju sadržaju dijelova kojima pripadaju. Autor je prilikom pisanja monografije koristio vlastita iskustva na suzbijanju ovakvih delikata i znanja stečena dugogodišnjim proučavanjem posmatrane problematike, kao i najnovija saznanja iz ove oblasti. Na kraju je dat, vrijedan pažnje, pažljivo odabran popis korišćene literature koji sadrži relevantna djela iz ove oblasti, kao na srpskom, tako i na stranim jezicima, koji može biti od velike koristi za naredna istraživanja (navedene su bibliografske odrednice, sudska praksa, međunarodnopravni i domaći pravni akti).

Prvi dio monografije naslovljen je kao „Pravni okvir protiv terorizma“. U ovom dijelu autor obrađuje pitanja međunarodnopravnog i domaćeg zakonskog okvira protiv terorizma. U tom smislu, dat je pristup Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Savjeta Evrope. Ono što je posebno značajno jeste da su svi važniji međunarodnopravni dokumenti koji tretiraju problematiku terorizma sistematizovani na jednom mjestu.

Kada je riječ o domaćem krivičnopravnom okviru, autor je prikazao odredbe krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini koje se odnose na terorizam. Tako je analizirao odredbe krivičnih zakona, prije svega one kojima se inkriminišu krivična djela terorizma, zatim odredbe u krivičnom procesnom zakonodavstvu, kao i one sadržane u posebnom zakonodavstvu koje se tiču sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Ukazao je i na razlike u inkriminacijama u pojedinim krivičnim zakonima, kao i na razloge za postojanje tih razlika.

U ovom dijelu rada naročito je važno istaći dva poglavlja: Privremeno ograničavanje ljudskih prava i sloboda u suprotstavljanju terorizmu i Usklađenost normi domaćeg krivičnog zakonodavstva koje tretiraju terorizam sa međunarodnim pravnim standardima u ovim oblastima. S tim u vezi, autor ukazuje na neophodnost uspostavljanja ravnoteže između poštovanja garantovanih ljudskih prava i sloboda, s jedne strane, i njihovog privremenog ograničavanja, s druge strane, u postupku otkrivanja i dokazivanja krivičnih djela terorizma.

Drugo izdvojene poglavlje je značajno jer autor iz uporednopravne analize normi međunarodnopravnih akta i domaćeg zakonodavstva ocjenjuje da je usklađenost normi domaćeg krivičnog zakonodavstva koje tretiraju terorizam sa međunarodnim pravnim standardima u ovim oblastima samo djelimičnog karaktera. U tom smislu navodi: „To se, prije svega, odnosi na nepotpuno i neprecizno uvođenje svih inkriminisanih ponašanja koja su u direktnoj povezanosti sa terorizmom, a što je od ključne važnosti za sprečavanje i suzbijanje njegovog ispoljavanja. Takođe, uočljivo je da krivično djelo koje inkriminiše putovanje u druge zemlje, radi pridruživanja terorističkim grupama, nije sistematizovano u odgovarajuću grupu krivičnih djela, što može imati negativne repercusije po adekvatnost krivičnopravne reakcije u krivičnim predmetima terorizma“. Zbog toga je, smatra autor, potrebno pristupiti izmjenama u domaćem pravnom okviru.

U drugom dijelu monografije, naslovom „Sudska praksa u krivičnim predmetima terorizma“ autor razmatra sudsku praksu u predmetima krivičnih djela terorizma, što može da bude višestruko korisno. U tu svrhu autor je

prikupio podatke o svim presudama u krivičnim predmetima terorizma koji su vođeni u Bosni i Hercegovni. Nakon toga je pristupio njihovoj statističkoj obradi, a potom i interpretaciji rezultata istraživanja. Empirijsku analizu sudske prakse prikazao je kroz sledećih šest dijelova: 1) struktura krivičnih djela i učinilaca terorizma, 2) tok krivičnog postupka u krivičnim predmetima, po vrsti krivičnih djela terorizma, 3) demografske karakteristike izvršilaca krivičnih djela terorizma, 4) izvršenje krivičnog djela, 5) krivični postupak u predmetima terorizma – istraga i 6) krivični postupak u predmetima terorizma – glavni krivični postupak. U ovim dijelovima djela autor je predstavio rezultate istraživanja, putem tabela i grafikona, kao i njihovo komentarisanje. Na kraju su data zaključna razmatranja i preporuke za dalja istraživanja iz ove oblasti.

Poteškoće i ograničenja su se, kako navodi autor, prije svega, ticali sistematizacije, ionako obimne, materije u jednu cjelinu. Namjera da prikaže implementaciju normi materijalnog krivičnog zakonodavstva u sudskoj praksi pokazala se naročito zahtjevnom i izazovnom. Zbog toga su pojedini dijelovi teksta, koje je autor smatrao značajnim u kontekstu teme, a usljed obima monografije, prikazani manjim fontom i upućivanjem zainteresovanih na dalja istraživanja.

Kada se uzmu u obzir prethodno navedeni podaci o ovoj monografiji, njen sadržaj i obim – možemo konstatovati da se radi o kvalitetno i stručno urađenom djelu. Sadržaj monografije predstavlja jednu cjelinu u kojoj je prikazan međunarodnopravni i domaći krivičnopravni okvir, te njegova implementacija u sudskoj praksi. Imajući u vidu činjenicu da autor obrađuje itekako složenu i veoma aktuelnu problematiku suzbijanja terorizma, kao i da je sproveo empirijsko istraživanje, te da je njena namjena u do-

datnom proučavanju problema istraživanja, smatramo da su njen obim i sadržaj adekvatni i primjereni svrsi. To je i najveći značaj ovog naučnog djela, jer na jednom mjestu razmatra složene probleme krivičnopravne teorije i prakse. Pri tome, autor je našao pravu meru pri obuhvatanju materije koju analizira, budući da nije upao u zamku pretjerano detaljističkog izlaganja.

Takođe, način i stil pisanja, te korišćenje jednostavnog i razumljivog jezika omogućava korišćenje ove monografije, ne samo u naučnom i nastavnom radu, već i kao stručne literaure. Autor neguje lijep stil pisanja i izražava se jednostavnim i razumljivim jezikom, tako da je čitanje ove studije pravo zadovoljstvo.

Možemo konstatovati da će ovo djelo nesumnjivo koristiti studentima svih nivoa studija Fakulteta bezbjednosnih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, kao i drugim zainteresovanim stranama, posebno praktičarima u ovoj grani društvene djelatnosti. Monografija će biti nezaobilazno štivo i svima onima koji se, premda nisu dio naučne i stručne javnosti, rukovode znatiželjom i nastojanjem da spoznaju makar osnovna znanja o terorizmu.

Ova monografska studija je i izuzetno inspirativna, budući da je o svakom elementu raznovrsne materije prikazan čitav spektar različitih i relevantnih gledišta. Otuda, verujemo da ona ima potencijal da doprinese naučnoj polemici, koja će neminovno voditi i boljem razumijevanju problematike terorizma u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu da se Mile Šikman rukovodio jedino mjerilom relevantnosti, ovom studijom je sondirao i odličan orijentir za dalja istraživanja o ovoj temi.